

LOYOLA infolist 1/2012

Duchovné cvičenia * Ignaciánska spiritualita * Duchovné sprevádzanie

Úvodom...

Milí priaznivci Centra spirituality Loyola, chcem sa vám prihovoriť naším novým informačným listom, jednoducho nazvaný LOYOLA. V Centre spirituality Loyola sa usilujeme o rozvíjanie duchovného života v ignaciánskej tradícii. Venujeme pozornosť podporovaniu ignaciánskej spirituality, pestovaniu pokladu Duchovných cvičení svätého Ignáca z Loyoly a umeniu duchovného sprevádzania.

Centrum spirituality je dielom Spoločnosti Ježišovej na Slovensku v spolupráci s Congregatio Jesu a ďalšími priaznivcami ignaciánskej spirituality. Tento informačný list prináša novinky o ignaciánskej spiritualite, o jej osobnostiach, o praktických impulzoch pre duchovný život a informácie o našom programe. Z nášho programu môžete čerpať inšpiráciu k osobnej viere. A pestovanie duchovného života vás pripraví pre také situácie, kde budete vedieť rozlíšiť a povedať *Áno* svojej osobnej voľbe. Pestovanie duchovného života je o hľadaní Boha vo svete, aby sme sa pred ním sklonili a ďakovali mu. On je s nami a má pre nás pripravené mnohé dary.

V každom čísle nájdete tému, ktorej sa momentálne venujeme a rozhovor s ľuďmi, ktorí sa usilujú hľadať Boha ignaciánskou cestou. Ďalej vám ponúkame z nášho pohľadu zaujímavé čítanie, ktoré môže byť pre vás spestrením.

A handwritten signature in black ink, reading "Ladislav Šulík SJ". The script is cursive and fluid, with the initials "SJ" clearly visible at the end.

Ladislav Šulík SJ

Téma

Peter-Hans Kolvenbach SJ

Zúčastnení v procese exercícií (kto pôsobí v exercíciách)

Dvadsať jezuitov a dvadsaťpäť laikov zo všetkých kontinentov sa stretli v Ríme od 18. do 23. februára 2002 na kurze „Duchovné cvičenia a zúčastnení v ich procese“, ktorý zorganizovalo Centrum pre ignaciánsku spiritualitu (CIS). Vtedajší generál jezuitskej rehole, Peter-Hans Kolvenbach SJ, v úvode stretnutia účastníkov privítal nasledujúcim príhovorom:

V dramatickej skúsenosti duchovných cvičení vzájomne pôsobia štyria zúčastnení: Boh, Ignác so svojou skúsenosťou, ten, kto dáva duchovné cvičenia a ten, kto si ich robí.

Najskôr sa zameriame na lepšie pochopenie vzájomných vzťahov a na prepojenosť týchto štyroch zúčastnených. Upozorňujeme, že tieto vzťahy nefungujú podľa vopred stanovenej schémy.

Každý zo zúčastnených sa angažuje v každom kroku exercičnej cesty – „Lebo ako prechádzať sa, kráčať a bežať sú telesné cvičenia, práve takisto sa volajú duchovnými cvičeniami všetky spôsoby pripraviť a naladiť si dušu, aby sa pozbavila všetkých nezriadených náklonností a aby po zbavení sa ich hľadala a našla Božiu vôľu v usporiadaní vlastného života na spásu svojej duše“ (DC 1). Teda bolo by nemožné postaviť na jednej strane vzťah medzi tým, kto dáva duchovné cvičenia a tým, kto si robí duchovné cvičenia do protikladu so vzťahom Ignáca v jeho skúsenosti s Bohom a so skúsenosťou Boha u individuálneho exercitanta pri hľadaní Božej vôle. Na vlastnej úrovni všetci štyria zúčastnení spolu neustále prispievajú k dielu.

V pätnástej anotácii je jasné rozlíšenie medzi dávaním duchovnej rady, duchovným sprevádzaním a duchovným sprevádzaním „mimo duchovných cvičení“ a „počas duchovných cvičení“. Rozlíšenie závisí od zmyslu slovesa „hýbať sa“. Mimo duchovných cvičení sa človek môže a mal by sa „hýbať“, aby urobil voľbu povolania: zasvätený život, poslanie laika, kňazstvo. Počas duchovných cvičení „by sa človek nemal hýbať“ – exercitátor by nemal pobádať exercitanta, pretože ide o Božiu vôľu. Musí to byť Boh, ktorý disponuje srdce

exercitanta slúžiť Bohu spôsobom, ktorým si Boh praje, aby mu slúžil na základe obdivuhodnej výmeny medzi exercitantom, ktorý seba disponuje k najlepšiemu spôsobu, ako môže slúžiť svojmu Pánovi v budúcnosti a Bohom, ktorý komunikuje seba vernému exercitantovi, objíma ho, zapaľuje ho k láske a chvále.

Aj keď nepopierame, že Boh má svoje cesty, aby nechal ľudí nájsť ho, Ignác navrhuje, aby si sprievodca osvojil odlišné postoje k exercitantovi mimo a počas duchovných cvičení. Ten, kto dáva duchovné cvičenia, musí udržiavať svoju vlastnú indiferenciu (vnútornú slobodu – pozn. redakcie) vo svojom vzťahu s tým, kto si robí duchovné cvičenia (DC 23; DC 179). Táto indiferencia znamená, že ten, kto dáva duchovné cvičenia, napreduje takým spôsobom, že Stvoriteľ môže konať ihneď vo svojom stvorení (v exercitantovi) a stvorenie so Stvoriteľom a Pánom (DC 336). Toto slovo „ihneď“ vyvoláva problém. Pohľad na preklady autografu duchovných cvičení poukazuje, ako slovíčko „ihneď“ zapríčiňuje problém v texte, ktorého úmyslom je ukázať na úlohu toho, kto dáva duchovné cvičenia. Od neho sa žiada, aby opustil úlohu *prostredníka* v akomkoľvek zmysle slova. Ten, kto dáva duchovné cvičenia, nepochybne sa dáva do služby inému, aby hľadal Božiu vôľu. V tomto vzťahu ten, kto dáva duchovné cvičenia, bude určite ovplyvnený. No to, čím sa tu zaoberáme, nie je vlastný život exercitátora, na ktorý nikdy nesmie poukazovať ako na vzor a ani by sa nemal dôverne zdieľať s tým, kto si robí duchovné cvičenia. Ignác chce, aby zostal v strede – zostať v rovnováhe nie tak, že môže urobiť rozhodnutie ako Šalamún, ale má strážiť indiferenciu (vnútornú slobodu – pozn. redakcie). To znamená, že garantuje mimo slov, že to Boh je schopný vytvoriť vyváženosť v rozlišovaní Božej vôle.

Je dobré pamätať, že Ignác trval na sprostredkovateľnosti Boha a skúsenosť duchovných cvičení situuje do rámca dialógu, lebo Boh, náš Pán, sa chcel od počiatku angažovať voči človeku a zostať mu verný napriek jeho nevernosti aj s ďalšími zachytiteľnými znakmi Božej osobnej starostlivosti o každé jeho stvorenie. Tento dialóg pokračuje aj v duchovných cvičeniach, ako aj vo všetkých iných formách duchovného sprevádzania mimo duchovných cvičení. Vo svojom poslednom príhovore Pán zjavil, že Duch sám nás bude viesť k Pravde, ktorou je Kristus a bude nás premieňať na kresťanov, to znamená na „alter Christus“ (druhý Kristus), ak sa necháme zachytiť týmto Duchom, Paraklétom. Týmto spôsobom Pán privádza tri osoby do dlhej skúsenosti vyvoleného ľudu, ktorý Boh sám nikdy neprestáva osobne sprevádzať. Toto duchovné sprevádzanie na strane Boha samého zachytáva vyvolený ľud

predovšetkým ako spoločenstvo viery a vernosti; jednotlivcov iba do tej miery, do akej človek patrí k vyvolenému ľudu, starému alebo novému. Boh zostáva verný tomuto dialógu, dáva stvorenú schopnosť hľadať Boží individuálny plán pre každého človeka a naplniť ho. „Pane, ty ma skúmaš a vieš o mne všetko; ty vieš, či sedím a či stojím. Už zďaleka skúmaš moje myšlienky (Ž 139, 1 – 2). Ak by Boh v nás nestvoril túto schopnosť, teda nás nestvoril „capax Dei“ (schopnými Boha), duchovné cvičenia by boli nemožné.

Ten, kto si robí duchovné cvičenia, je na nich zúčastnený do tej miery, do akej sám s veľkým srdcom a s veľkou štedrosťou k Stvoriteľovi a Pánovi prijal túto schopnosť pre Boha a dáva mu celú svoju vôľu a slobodu, aby slúžil Božej veľkosti (celou osobou, so všetkým, čo vlastní v súlade s Božou najsvätejšou vôľou (DC 5). Ignác, ako aj iní svätí muži a ženy, vyznáva, že Boh ho učil spôsobom ako učiteľ učí dieťa a v knihe Duchovných cvičení podáva svoju skúsenosť ako účastník dialógu, ktorý Stvoriteľ iniciuje v jeho stvoreníach.

V jeho duchovnom sprevádzaní ľudí sa Boh rozhodol, že ľudí potrebuje. Aj v evanjeliách Ježiš často hovoril o negatívnej výmene. Najprv je tu varovanie, že nikto by si nemal pripisovať titul rabína alebo učiteľa, alebo otca. Je to klam duchovného sprievodcu, ktorý seba považuje za kompetentného sprevádzať, čo patrí iba Bohu. Je potrebné zachovať opatrnosť a zdravé podozrenie voči sprevádzaniu, ktoré je autoritatívne alebo absolutistické. Zneužitie (štýlu sprevádzania – pozn. redakcie) je skutočné a Pán naň poukáže, akokoľvek by bola existencia zneužitia popieraná. Predovšetkým je potrebné preukázať osobnú zodpovednosť, ktorú osvetľuje jedinečná úloha slobodného svedomia a poukazuje na to, ako je Ježišovo varovanie odôvodnené.

Ale súčasne Pán sám dáva svojim učeníkom právomoc založiť a viesť Cirkev. Pavol neváha uznať, že sám Boží Duch dáva ľuďom dar sprevádzať iných v Božom mene. Je poučné, že pastorálne listy adresované nie ekleziálnemu spoločenstvu, ale jednotlivcom, upresňujú individuálne duchovné sprevádzanie. Práca sprievodcu je nielen povzbudzovať, posilňovať a ujasňovať, ale tiež učiť, že nie každá možná cesta vedie k Bohu. Celou víziou Pavla dominuje starostlivosť neprekáčať Duchu (1 Tim 5, 19). Z tohoto pochádza obava Ignáca, aby sa udržal vzťah medzi tým, kto dáva duchovné cvičenia a tým, kto si robí duchovné cvičenia ako vzťah, ktorý nie je obojstranný medzi dvoma rovnými, ale vždy asymetrický. Vzťah medzi týmito dvoma konajúcimi nie je založený na tom, že jeden vie a druhý nevie, alebo kde jeden

sprevádza a druhý je sprevádzaný, ale skôr tu ide o to, že jeden si želá byť zachytený Duchom a ide za druhým pre pomoc a ten má umožniť, aby sa to stalo – ide pre pomoc, ktorá v tom nebude „prekážať“.

Ignác veľmi trvá na udržiavaní meniacej sa komunikácie rezervovanosti a blízkosti medzi tým, kto dáva duchovné cvičenia a tým, kto si duchovné cvičenia robí. Rezervovanosť spočíva napríklad v dostatočnom oslobodení sa, keď sprievodca podáva tajomstvá života Krista krátkym a zhrňujúcim spôsobom, aby neprekážali Duchu, ktorý dáva väčšiu duchovnú príchúť a úžitok (DC 2). Rezervovanosť je potrebné zachovať aj vtedy, keď exercitátor nestranne skúša a skúma aj dodatky Exercícií, keď ten, čo si ich robí, nie je pohnutý Duchom (DC 6). Rezervovanosť je potrebné zachovať, lebo exercitant nemá mať žiadne informácie, čo má ešte prísť. Rezervovanosť je nevyhnutná, keď ten, kto dáva duchovné cvičenia, spozná, že druhý porušuje úplnú slobodu. Vtedy je potrebné zasiahnuť autoritatívne, aby exercitant bojoval proti pokušeniam, ktoré sú rizikom, že postavia prekážku Duchu (DC 13). Exercitátor má mierniť predčasné nadšenie a zápal, ktorý nepochádza z Ducha (DC 14) a má predovšetkým prispôbovať duchovné cvičenia tak, aby zodpovedali skutočným schopnostiam každého človeka, ktorý si ich robí (DC 18). Táto rezervovanosť je nevyhnutná v udržiavaní vzťahu medzi tým, kto dáva duchovné cvičenia a tým, ktorý si ich robí, aby sa otvorili pôsobeniu dvoch ďalších konajúcich – Bohu a Ignácovi.

Na druhej strane rezervovanosť nesmie prekážať ľudskej blízkosti a vľúdnosti. Vľúdnosti, aby bol exercitátor jemný a dobrý, aby dodával silu a odvahu pre to, čo má prísť. Vľúdnosť, aby odhalil exercitantovi stratégiu zlých duchov a ako oni ním hýbu, aby prekážali dobrému Duchu, ktorý vedie človeka disponovať sa a pripraviť sa pre útechu, ktorá má prísť (DC 7). Vľúdnosť tiež v tom, že plne prijíma exercitanta vo všetkých jeho schopnostiach, vo všetkých jeho životných energiách. Má ho nasmerovať k Bohu ako konajúcemu v rytme Ignácovej skúsenosti (DC 18). Vľúdnosť aj v sprevádzaní, ktoré odhalí slepé uličky a mylné cesty, pretože nie každá cesta vedie k Bohu (DC 10). Prívetivosť v zdieľanom počúvaní pre pôsobenie Ducha, ktoré môže poskytnúť pomoc pri „namáhaní sa zo všetkých svojich síl“ proti čomukoľvek, čo nie je „službou, na česť a slávu jeho božskej Velebnosti“ (DC 16). Taká pomoc môže vyžadovať poslušnosť toho, kto si robí duchovné cvičenia, no nie poslušnosť ako svojvoľnú moc jedného človeka nad druhým, ale skôr ako službu niekomu, kto môže

v úplnej slobode a dôvere celkom otvoriť svoje srdce v dôvernom rozhovore, aby mohol byť dobre vedený (DC 17).

Musíme poznamenať, že v opise vzťahu medzi tým, kto dáva duchovné cvičenia a tým, kto si ich robí, Ignác nepoužíva slovo poslúchať. Ignaciánska skúsenosť nenarába s poslušnosťou voči druhému, ale má za cieľ pomôcť rozpoznať Božiu vôľu, ktorá koná, aby v tejto skúsenosti bol rozpoznaný jeho vlastný hlas. Opakujeme ešte raz, že ten, kto si robí duchovné cvičenia, sa dostáva intímnejšie k Bohu vo svojich túžbach a nie do vzťahu s inými - s Ignácom a tým, kto duchovné cvičenia dáva.

Ak sa ten, kto dáva duchovné cvičenia, teší rešpektu, pretože má dobrý úsudok, zušľachtený psychologický vhlád, v počúvaní vie zachytiť jemné odtiene a predovšetkým má rozvinutý duchovný zmysel, ktorý nadobudol z ignaciánskej skúsenosti, to všetko je pre dobro. Ešte aj vo svojom vzťahu s tým, kto si robí duchovné cvičenia, sa musí pokoriť pred tým, ktorý je Majstrom. Je to normálne, že ten, kto dáva duchovné cvičenia, by mal mať určitú presvedčivosť pred exercitantom, čo však môže pokúšať toho, kto si robí duchovné cvičenia, aby sa usiloval potešiť toho, kto ich dáva. Ale obaja by mali zostať pozorní skôr voči tomu, čo Duch koná, ako tomu, čo navrhuje ten, kto dáva duchovné cvičenia. Toto sa deje v mene kresťanskej slobody, že obaja sa hýbu vo vzťahu dôvery (DC 22) až do bodu, keď ten, kto dáva duchovné cvičenia, očakáva od exercitanta, aby si vybral medzi tým, čo mu bolo navrhnuté a tým, čo mu pomáha žiť jeho vlastnú skúsenosť, ktorá nemusí mať zjavnú súvislosť s tým, čo mu navrhol. Návrh exercitátor predstavil s očakávaním, že exercitant mu plne bude dôverovať a prijme ho do tej miery, ktorá mu umožní vzrast jeho slobody.

Táto „náplň pracovnej činnosti“ – podľa Anotácií oprávňuje na negatívne hodnotenie istých „sprievodcov“ po celom svete. Teda hovoríme predovšetkým o „sprievodcovi, ktorý sa stráca“. V niektorých kultúrach priama a na klienta orientovaná terapia naďalej ovplyvňuje duchovných sprievodcov duchovných cvičení. Nebudú používať termín „sprievodca“ – termín, ktorý nepoužíval ani sám Ignác – pretože, ako hovoria, naznačuje paternalizmus a nepomerný vplyv toho, kto dáva duchovné cvičenia. Uprednostňujú byť iba „sprievodcom“, kde pomáhajú exercitantovi orientovať sa na vzťah s Bohom. Niekedy chcú byť iba „svedkom“. V dramatickom konaní, ako to Ignác podáva, ten, ktorý dáva duchovné cvičenia, sa stretáva s tým, že je závislý na predstave „sprievodcu“, ale toto iste neznamená stratu

osobnej nezávislosti alebo identity na strane toho, kto si robí duchovné cvičenia. Keď exercitant dá veľkú dôveru tomu, kto dáva duchovné cvičenia, robí tak preto, lebo sa chce pomocou dobrého sprievodcu zjednotiť s Bohom.

Z tohto dôvodu sa dlhá tradícia duchovného sprevádzania, ktorej sú duchovné cvičenia súčasťou, vyhýba označovaniu akejsi „paternálnej sviatosti“ a akejsi protokolárnej poslušnosti duchovnému sprievodcovi. Títo dvaja účastníci naplno spoločne hľadajú Božiu vôľu. Ich vzťah začína dôverou, ktorú exercitant kladie do Ignácovej skúsenosti sprievodcu. Táto ignaciánska skúsenosť, ktorú exercitant túži získať pre seba – duchovné cvičenia vždy predpokladajú „ľudí túžby“ – kvôli „slobode našich túžob, vďaka ktorým je možné, že to naozaj chceme, len nech je to na službu a chválu jeho božskej Velebnosti“ (DC 157). V takejto situácii otázka poslušnosti nevzniká, pretože túžba ísť ignaciánskou skúsenosťou je veľmi reálna alebo je reálna aspoň túžba mať túto túžbu, ako to spomína Ignác.

Ďalším typom sprievodcu je príliš prísny sprievodca, ktorý text Duchovných cvičení sleduje prísne, pričom text samotný považuje za materiál k modlitbe. Takí sprievodcovia si zrejme nezvnutornili jasný opis sprievodcu podľa Ignáca, ktorý skutočne sprevádza exercitanta a pritom nestojí v ceste Duchu. Tu, v tomto bode, by sme si mali pripomenúť, že všetci štyria konajúci v ignaciánskej skúsenosti komunikujú: pomocou slov, vnútorných hnutí na strane Boha, pomocou textu knihy Duchovných cvičení, ako to bolo aj v prípade Ignáca. Človek okamžite rozpozna pri otvorení knihy, že to nie je text iba na čítanie, ale niekoľkoverstvový text, ktorý používa nie priamo exercitant, ale ten, kto duchovné cvičenia dáva. Pretože sám mal skúsenosť duchovných cvičení, je pripravený pomôcť ďalším žiť podľa „spôsobu postupovania“ Ignáca – spôsob, ktorým sa prelína spojenie univerzálne získaného ovocia v Ignácovej osobnej skúsenosti s metódou ukázať, akým spôsobom ho môže osobne získať vo svojej skúsenosti exercitant.

Aplikovaním tohto textu komunikácie jednej skúsenosti Boha Ignác zohrával viaceré veľmi odlišné roly, podľa toho, akých ľudí a v akých situáciách stretol. Ten, kto dáva duchovné cvičenia, zostáva celkom verný svojmu ignaciánskemu spôsobu postupovania, nemôže svojrázne a rigidne interpretovať text alebo vytvárať nejakú exkluzívnu ortodoxiu, hlavne keď sa stretne s človekom, ktorý si praje robiť duchovné cvičenia tvorivou cestou, stimulovaný skúsenosťou Ignáca, ktorú získal z jeho knihy. Príliš prísny sprievodca nie je verný textu

samotnému, ak nezvnutorní svoje vlastné sprevádzanie, keď sa stretne s túžbami a schopnosťami exercitanta.

Keď predstavujeme duchovné cvičenia ako skúsenosť, v ktorej vzájomné pôsobenie štyroch - Boha, Ignácovej skúsenosti; toho, kto dáva duchovné cvičenia a toho, kto si ich robí - je neustále v činnosti, je dobré si všimnúť, že Ignác nepredpokladal možného piateho zúčastneného: skupinu, ktorá si chce robiť duchovné cvičenia ako skupinu s vlastnou skupinovou dynamikou. Na druhej strane, pre Ignáca akékoľvek exercície v každodennom živote by boli duchovné cvičenia podľa 19. anotácie, hoci by sa mu nepáčilo toto pomenovanie. Ignác nemohol vytvoriť exercície „mimo života“ a exercície „v živote“, kde už predstavuje v konkrétnej forme spôsob, ako Boh poukazuje na voľbu, spôsob, ktorý predpokladá, že všetci zúčastnení sú činní v skutočnom živote, kde Boh dovoľuje, aby ho človek našiel vo všetkom. V tejto súvislosti Ignác robí rozlíšenie: duchovné cvičenia vykonané v odlúčenosti, kde človek nie je zaneprázdnený bežnými povinnosťami, aby sa hnutia exercitanta roztržito nerozptyľovali reagovaním na mnohé veci a aby sa tým pripravil na lepšie priblíženie k Stvoriteľovi, svojmu Pánovi a na zjednotenie sa s ním (DC 20); a duchovné cvičenia vykonané v otvorenom kontexte bez nejakej konkrétnej izolácie (odlúčenosti) - kontext, v ktorom okamžitý kontakt s bežnými vecami každodenného života dovoľuje stále overovanie pravosti ignaciánskej skúsenosti (DC 19). Pri tom všetkom nakoniec aj duchovné cvičenia v otvorenom kontexte vyžadujú splnenie istých podmienok, aby všetci štyria zúčastnení v ignaciánskej skúsenosti boli schopní byť v činnosti v hľadaní Božej vôle v živote každého, kto po tom túži.

Uviedli sme určité aspekty vzťahov medzi štyrmi zúčastnenými v procese duchovných cvičení. Najviac povšimnutiahodné je, že títo štyria zúčastnení nemajú nemeniteľné úlohy, ktoré sú ohraničené a vopred definované. Ignác umožňuje svoju skúsenosť využiť pre tisíc ďalších adaptácií a interpretácií. Ten, kto dáva duchovné cvičenia a ten, kto si ich robí – to znamená, že obidvaja – ten, kto zámerne skúma ignaciánsku skúsenosť toho druhého (DC 6) a ten, čo spontánne hovorí druhému, čím žije v tejto skúsenosti (DC 17) – sú vo vzťahu, v ktorom je vždy možné nájsť iné spôsoby hľadania Božej vôle. Nie sú upnutí a stuhnutí v tejto skúsenosti, pokiaľ ten, ktorý dáva duchovné cvičenia vo všetkých spôsoboch postupovania má odvahu vybrať si podľa toho, ako sa vzájomné pôsobenie túžby rozvinie v skúsenosti toho, kto si chce duchovné cvičenia vykonať. A nakoniec, Boh ako

spolupôsobiaci nikdy nezabudne prekvapiť počas ignaciánskej skúsenosti, pretože je vlastné Bohu spôsobiť útechu bez predchádzajúcej príčiny, a to je vlastné iba Stvoriteľovi, pracovať so stvorením, obracať, meniť, pretvárať úplne v láske (DC 330).

Týmto spôsobom dynamická činnosť štyroch zúčastnených vytvára situáciu vždy novú, ktorá nám umožňuje znovu-pretvorenie toho, kto si duchovné cvičenia robí za podmienky, že zoberie na seba riziko a vyjde zo seba, dovolí sebe byť vedený Duchom Krista – ako kresťan, *alter Christus* – vďaka tomu, kto dáva duchovné cvičenia, ktoré pochádzajú zo skúsenosti Ignáca.

A keďže táto skúsenosť ponúka vždy niečo nové a tvorivé, budeme mať neustále o čom diskutovať a rozlišovať, deliť sa o skúsenosť a učiť sa o vzájomnom pôsobení štyroch zúčastnených v srdci duchovných cvičení.

Rím, 18. februára 2002

Peter-Hans Kolvenbach SJ

Generál Spoločnosti Ježišovej

Publikované s láskavým dovolením editora časopisu CIS, pátra Eddie Merciecu SJ.

Rozhovor

James Martin SJ je kňazom a patrí do Spoločnosti Ježišovej. Je autorom mnohých kníh a pracuje v redakčnej rade národného katolíckeho týždenníka America, ktorý vedú jezuiti. Páter Martin SJ vyštudoval finančníctvo na Wharton School of Business na Univerzite Pensylvánie v roku 1982. Šesť rokov pracoval na finančnom úseku General Electric Company a potom vstúpil do jezuitského rádu v roku 1988. Magisterku absolvoval dva roky v Jezuitskej službe utečencom vo Východnej Afrike. V roku 1995 začal študovať teológiu na Weston Jesuit School of Theology, v Cambridge, štát Massachusetts. Po skončení teologických štúdií v roku 1999 bol vysvätený na kňaza. Na Slovensku mu v marci tohoto roku vo vydavateľstve Dobrá kniha vychádza jeho kniha Jezuitský sprievodca (takmer) na všetko. So spolubratom prinášame krátky rozhovor.

Jim, čo Ťa primälo k napísaniu knihy o spiritualite?

Chcel som napísať knihu pre čo najširšie publikum, pre ľudí, ktorí nevedeli vôbec o svätom Ignácii, o jezuitoch alebo o ignaciánskej spiritualite, ale chceli nájsť Boha vo svojom živote. Takže to mal byť skutočný úvod pre čo najviac ľudí.

Myslíš si, že ľudia v dnešnom modernom čase sa stále zaujímajú o duchovný život?

Áno, a je to vidieť dvojakou. Najprv, skrze ľudí, ktorí sú otvorene veriaci a hľadajú spôsob kontaktu s Bohom. Po druhé, skrze ľudí, ktorí by sa nedefinovali ako nábožní, ale hľadajú zmysel a hodnotu vo svojom živote. Ohľadom druhej skupiny, povedal by som, že sú sprevádzaní Bohom, hoci ani o tom nevedia.

Čo prináša spiritualita tým, ktorí berú duchovný život vážne?

Prináša kontakt s Bohom. Spiritualita, tak ako píšem vo svojej knihe, je jako most. Mosty sú rozdielne: niektoré sú postavené z dreva alebo z ocele alebo z aj lana. Niektoré prekračujú rieky, iné potoky alebo údolia. Ale pomáhajú nám spojiť sa s druhou stranou. Rozličné spirituality v kresťanstve sú jako rozdielne mosty, ktoré Ťa privedu k Bohu.

Veríš, že duchovní ľudia sa môžu smiať?

Samozrejme! Vlastne, moja posledná kniha sa volá Medzi nebom a veselosťou: Prečo radosť, humor a smiech sú v srdci duchovného života (*Between Heaven and Mirth: Why Joy, Humor and Laughter are at the Heart of the Spiritual Life*). Je to prvok zdravého duchovného a itového života a mnoho príbehov svätých ukazujú ako sa vedeli smiať. Aj Ježiš sa vie smiať – veď je aj človekom a byť človekom znamená mať zmysel pre humor.

Tvoja kniha má ambíciu stať sa Jezuitským sprievdcom (takmer) na všetko. V akom zmysle môžeš povedať, že Ignaciánska spiritualita Ťa sprevádzala v Tvojom jezuitskom živote?

Ignaciánska spiritualita bola pre mňa prvotnou cestou alebo „mostom“ k Bohu. Myšlienka, že môžem nájsť Boha vo všetkých veciach, spôsob kontemplatívnej modlitby a univerzálna myšlienka vnútorného oslobodenia sa a slobody boli pre mňa obohacujúce a oslobodzujúce. Ignácovi veľa dlhujem!

Myslíš si, že duchovný život Ťa vzdiali od druhých ľudí a každodenného života?

Iba ak sa zapodievaš „duchovnou pýchou“, keď si myslíš, že si lepší ako iní pretože si tak „duchovný“. Ale skutočná spiritualita Ťa spája s Bohom, ktorý nás spája s blížnymi.

Čo vidíš ako praktické nástroje Ignaciánskej spirituality?

Hm... spytovanie svedomia – krátka modlitba a prehľad dňa – je vynikajúcim spôsobom ako pozorovať, kde sa Boh angažoval v mojom živote. Je to krátke, praktické a efektívne!

Kto by mohol mať osoh z nástrojov, ktoré si spomenul?

Každý! Spytovanie svedomia môžu používať aj ľudia, ktorí zápasia s tým, ako nájsť Boha. Tým, že sa človek pozrie na predchádzajúci deň, to pomáha vidieť, kde bol prítomný Boh.

Vo svojej knihe rozprávaš o troch rehoľných sľuboch jezuitov. Ak by si každý z nich mal jedným slovom definovať, čo by si povedal?

Chudoba – Jednoduchosť; Čistota – Láska; Poslušnosť – Odovzdanosť

Jako sa spomínané sľuby dajú aplikovať nakaždodenný život? Alebo jednoducho sa spýtam, čo je jednoduchší život?

Chudobu by som preložil ako cestu oslobodzovania sa tým, že žijem jednoduchým životom. Čistota je spôsob hlboko mať rád mnoho ľudí bez toho, aby sme ich chceli „vlastniť“. A poslušnosť je odovzdanosť budúcnosti, ktorú má pre Teba pripravenú Boh.

Kde pre Teba prichádza sloboda v Tvojej snahe o pravdivý a zmysluplný duchovný život?

Sloboda prichádza nie iba v uvedomovaní si toho, že Boh ma má rád, ale aj v tom, že Boh ma stvoril pre osobitý cieľ. To oslobodzuje od túžby stať sa „niekým iným“, aby človek mohol byť milovaný a byť užitočný. Je to veľmi oslobodzujúce!

O čom bolo pre Teba najväčšou výzvou písať v knihe?

Ach jaj, mám ?? carpal-tunnel syndróm, ktorý mi znepríjemňuje písanie. Skôr to je o fyzickej výzve.

A posledná otázka. Akú radosť Ti prináša, keď máš svoju knihu z času na čas opäť v rukách?

Ach, vždy som rád, keď vidím vydať svoju knihu. Znamená to pre mňa možnosť, s Božou milosťou, že niekto môže stretnúť Boha novým spôsobom vďaka knihe. Aspoň to je vždy mojou modlitbou!

Jim, ďakujem Ti za rozhovor!

Odporúčame čítanie

James Martin SJ *Jezuitský návod (takmer) na všetko*

Spiritualita pre každodenný život, Dobrá kniha, Trnava 2012

Páter James Martin je zhovorčivý jezuitský kňaz v stredných rokoch. Na internete sa dajú nájsť nahrávky niektorých jeho prednášok, televíznych vystúpení. Na stránke jezuitského časopisu *America* sa dajú nájsť jeho články, ktoré píše do kultúrnej rubriky. Nedávno som ho videl v nejakom dokumente vyjadrovať sa o chýlostivých otázkach týkajúcich sa Cirkvi. Zo všetkých jeho prejavov, článkov, rečí je zrejmé, že rád hovorí, že je mnohých vecí plný a že – chvalabohu – má čo povedať.

Aj preto stojí za to prečítať si jeho knihu s vtipne nadsadeným názvom *Jezuitský návod (takmer) na všetko*. Hoci titul môže vyznieť trochu „chucko-norrisovsky“, na konci štrnástej kapitoly čitateľ možno predsa len uzná, že páter Martin mu vysvetlil, ako postupovať v podstate vo všetkých rozhodujúcich oblastiach života.

Keďže ambíciou autora nebolo písať iba pre veriacich katolíkov, v prvej kapitole najprv trpezlivo vysvetľuje, čo je to spiritualita, konkrétne ignaciánska spiritualita, a v nasledujúcej pomáha čitateľovi objasniť si, aký má vlastne vzťah k Bohu a teda aj k spiritualite. Nasleduje kapitola o ľudských túžbach, v ktorej veľmi dôrazne trvá na tom, že túžby, ktorými žije ľudské srdce, sú jedným z najdôležitejších spôsobov, ako Boh komunikuje s človekom.

Vo svojich túžbach človek môže objaviť stopy toho, ako ho Boh hľadá ako možno mať s Bohom priateľský vzťah. Vzťah, osobitne priateľský, si vyžaduje komunikáciu, často veľmi osobnú a tou je v prípade vzťahu k Bohu modlitba. Keďže celej knihe udáva tón skúsenosť, ktorú mal s Bohom svätý Ignác z Loyoly, keďže kniha je o ignaciánskej spiritualite, aj budovanie vzťahu s Bohom ilustruje Martin na Ignácovom živote. Takže od jeho skúsenosti s obrátením a s modlitbou sa dostáva k sľubom čistoty, chudoby a poslušnosti, pomocou ktorých Ignác a jeho spoločníci realizovali svoje priateľstvo s Bohom.

Kapitoly inšpirované rehoľnými sľubmi sú natoľko široko poňaté, že sa týkajú skutočne všetkých podstatných rovín bežného života aj laického veriaceho. Je v nich reč o jednoduchom životnom štýle, o láske vyjadrovanej všetkými možnými spôsobmi ľudských prejavov, o zodpovednosti, dôvere v budúcnosť, o práci a kariére, o rozhodovaní.

Podobne ako ignaciánske duchovné cvičenia, aj Martinova kniha sa končí kapitolou o láske, ktorá sa má klásť viac do skutkov ako do slov. Slovenské vydanie je podľa vzoru amerického obohatené o pomerne širokú bibliografiu s ignaciánskou a jezuitskou tematikou so zreteľom na knihy vydané v slovenčine a češtine.

Kniha má aj niekoľko vedľajších efektov, podotknime, že celkom žiaducich. Môže poslúžiť aj ako biografica svätého Ignáca z Loyoly, lebo všetky témy sú zakotvené v jeho životnej, duchovnej či mystickej skúsenosti. Môže poslúžiť tiež ako autobiografica Jamesa Martina, lebo v každej kapitole je veľmi osobný, odhaľuje pred čitateľom svoje zážitky, skúsenosti, zápasy, rozhodovania, radosti. No a v neposlednom rade je kniha pomerne bohatou zbierkou jezuitských vtipov.

Ešte jedna vec robí knihu výnimočnou. Je ňou úžasný obdiv, rešpekt, úcta, vdáčnosť, láska a priateľstvo autora voči svojim spolubratom jezuitom. Sú to ľudia, ktorí ho prijímali do Spoločnosti Ježišovej, ktorí ho formovali, ktorí ho duchovne viedli, s ktorými býva pod jednou strechou, s ktorými spolupracuje. Táto priateľská atmosféra vanúca z knihy by azda mohla byť vysvetlením akejsi záhadnej netrpezlivosti, s ktorou naši jezuiti jej vydanie očakávali.

Zaujalo nás k veľkonočnému obdobiu 2012

Ron Rolheiser OMI – Priateľstvo je tiež oslobodzujúce

Bol som vychovaný veriť, že modlitba a osobná morálka sú základom duchovného života. O tomto sa nedalo vyjednávať. Bol si považovaný za dobrého kresťana, keď si sa modlil, súkromne aj na liturgii a ak tvoja osobná morálka bola v poriadku. Katolicizmus, v ktorom som vyrástol, nepopieral sociálnu spravodlivosť, málokedy mi však ukázal fakt, že angažovanosť v zápase za chudobných má byť rovnako bez námietok, ako modlitba a osobná morálka.

Svedomie kresťanstva sa zmenilo. Možno najkritickejší vývoj posledných rokov v rámci celého kresťanstva neboli ani zmeny, ktoré priniesol II. vatikánsky koncil, ale vystúpenie myšlienky, že zdravý duchovný život je nemožný bez sociálnej spravodlivosti. Zástancovia teológie oslobodenia z tretieho sveta a advokáti sociálnej spravodlivosti v rámci našej kultúry neodvolateľne pomohli znovu vtlačiť svedomiu kresťanstva myšlienku, že o sociálnej spravodlivosti nemožno vyjednávať. Nie je to niečo navyše, v čom sa angažujeme alebo nie, tak ako nie sú voliteľné ani modlitba a osobná morálka.

Byť zdravým kresťanom znamená *modliť sa, žiť dobrý morálny život a byť angažovaný za chudobných*. Ako však ukazujú aj posledné napätia v Cirkvi, nie každý to dokáže uznať. Hnutia sociálnej spravodlivosti sú často obviňované z toho, že nedostatočne zdôrazňujú osobné obrátenie, osobnú modlitbu a osobnú morálku. Kritika je postavená na tom, že vytvárajú spiritualitu s nerozvinutým osobným svedomím – to znamená, že nezáleží na tom, či sa modlíš, živíš v sebe hnev, žiješ za hranicu šiesteho Božieho prikázania, alebo či chodíš do kostola, alebo nie, kým sa zasadzuješ za spravodlivosť.

Na druhej strane od nich zaznieva kritika, že kresťanstvo nebezpečne sprivatizovalo obrátenie a vytvorilo spiritualitu s nerozvinutým sociálnym svedomím – to znamená, že si dobrý kresťan, kým sa modlíš, chodíš do kostola, si poslušný učeniu Cirkvi o sexuálnej morálke, nehľadiac na to, či ignoruješ, alebo dokonca zneužívaš chudobných. V tomto vzájomnom obviňovaní sa je aj pravda aj zveličovanie. Myslím, že je potrebné, aby Cirkev bola v dnešnej dobe viac citlivá voči kritike zástupcov sociálnej spravodlivosti. Ich kritika,

okrem niekoľkých zveličených vyjadrení, je správna a páli: Prečo to je tak, že kresťania nedokážu vo svedomí ignorovať učenie Písma a Cirkvi ohľadom modlitby a osobnej morálky, no zároveň dokážu vo svedomí ignorovať sociálne učenie Písma a Cirkvi?

Teda, napríklad, učenie Cirkvi, ktoré má dočinenia so sexuálnou etikou (napríklad encyklika *Humanae vitae*), je často videné z pohľadu rozhodujúceho kritéria, ktoré určuje, kto je a kto nie je dobrý kresťan, kým učenie Cirkvi ohľadom sociálnych problémov (napríklad encyklika *Mater et Magistra*), ktoré má rovnakú morálnu aj dogmatickú váhu, môže byť v dobrom svedomí ignorované. Toto je nerovnováha, ktorá potrebuje nápravu. Cez veľkú bolesť sme si uvedomili, že modlitba a sociálna spravodlivosť samostatne nie sú dostačujúce. Prečo to hovorím? Pretože mnohí ľudia, ktorí sa modlia a zasadzujú sa za sociálnu spravodlivosť, sú nahnevaní, zatrpknutí, chýba im vďačnosť a radosť a sú vlastne plní nenávisť. Čo tu chýba? Jedným slovom - priateľstvo. Zdravý duchovný život je ukotvený na troch pilieroch: modlitba, sociálna spravodlivosť a priateľstvo. Tie prvé sú nevyhnutné, bez možnosti vyjednávať, rovnako, ako aj to posledné. Bez tepla a jemnosti, ktoré dobré priateľstvo prináša do života, určite strácame vďačnosť a radosť.

Modliť sa a konať sociálnu spravodlivosť je prorocké. Nie je to však jednoduchá záležitosť. Proroci sú prenasledovaní, bezmocní a odmietnutí. Práve preto je veľmi jednoduché nahnevať sa, cítiť krivdu, stať sa zatrpknutým, priberčivým v našom proroctve a nenávidieť práve tých ľudí, ktorých sa usilujeme zachrániť. Keď sa toto stane, vďačnosť a radosť sa stratia z našich životov a sme neschopní žiť bez nutnosti byť nahnevaní. Potom sa zákonite aj naša modlitba, aj sociálna angažovanosť stane zvrátenou. Spoznajú nás nie podľa radosti a lásky, ale podľa nášho hnevu a zatrpknutosti. Naše prorocké slová budú vyslovované nie z lásky a smútku, ale z rozhorčenia. Otočíme chudobu na ideológiu tým, že odvrátíme zrak od cieľa zápasu, ktorým je oslava, radosť, objatie, odpustenie. Zachrániť nás môže iba priateľstvo. Milujúci priatelia, ktorí sú pre nás výzvou a dokážu rozpustiť našu zatrpknutosť a oslobodia nás od nutnosti byť nahnevaní, sú tak nevyhnutní pre duchovný život, ako je nevyhnutná modlitba a sociálna spravodlivosť. Nevšimáť si priateľstvo znamená dvoriť zatrpknutosti a zvrátenosti.

Tri kľúčové otázky, ktoré si môžeme položiť, keď sa usilujeme zhodnotiť zdravie svojho duchovného života:

Modlím sa denne?

Angažujem sa v zápase za chudobných?

Mám v mojom živote také priateľstvá, ktoré mnou hýbu a pomáhajú mi prekonávať moju zatrpknutosť a hnev?

Publikované s povolením autora, kňaza obláta, pátra Rona Rolheisera. Momentálne páter Rolheiser slúži ako prezident Teologickej školy oblátov v San Antonio v Texase. Pátra možno kontaktovať cez jeho webovú stránku www.ronrolheiser.com

Pripravujeme

Sub crucis vexillo – Pod zástavou kríža

Moderný časopis o ignaciánskej spiritualite, ktorý dáva priestor hľadajúcim podeliť sa o vlastné vnímanie skúsenosti pestovania duchovného života v ignaciánskej spiritualite. Počúvaj a postav sa aj ty pod zástavu Krista Veľkňaza, ktorý stojí a klope... Nasleduj ho v námahe aj v jeho sláve!

Program Centra spirituality Loyola

Kontemplatívne večery – Očami sa dotýkať Boha

Umenie je príležitosťou k stretnutiu s Bohom a objaveniu Božej prítomnosti jedinečným spôsobom. Umenie ponúka priestor vstúpiť do ignaciánskej modlitby kontemplácie a otvorí vás pre Božie prekvapenia.

Termíny: vždy o 18.00 hod.

APRÍL – 11.4.; 18.4.

MÁJ – 2.5.; 9.5.; 16.5.; 23.5.

Sprevádzajúci: Ladislav Šulík SJ, Štefánia Hrivňáková, Miroslava Lukčíková CJ

Ignaciánska reflexia

Kurz je určený tým, ktorí chcú nájsť bohatší život v každodennosti. Pomocou stíšenia a postupov ignaciánskej reflexie si kladie za cieľ viac prehĺbiť vnímanie každého okamihu života, skúmať svoje emócie, túžby a potreby.

Seminár je vedený so striedaním teoretických vstupov a praktických činností so stíšením v priestoroch kaštieľa a príľahlého parku.

Termíny: vždy od 9.00 h do 17.00h

APRÍL – 14.4.

JÚN – 16.6.

Sprevádzajúci: Štefánia Hrivňáková, Linda Keťková, Ladislav Šulík SJ

Kontakt: CS Loyola

Centrum spirituality Loyola, Nám. Padlých hrdinov 7, 900 28 Ivanka pri Dunaji

www.jezuiti.sk, www.congregatiojesu.com, www.csloyola.eu,

tel.: 00421/2/40259200, e-mail: centrumloyola@gmail.com, IČO: 31813879

č.účtu: 0181466845/0900